

INTERVIEW

MET SCHRIJVER EN REGISSEUR GEERT LAGEVEEN

OVER ONGELIJKHEID EN DE KRACHT VAN KUNST

Tekst: Yvon van Apeldoorn

Na de succesvoorstellingen *'Lost in the Greenhouse'* en *'Het Verdriet van de Zuiderzee'*, komen Orkater en De Lawei nu met het derde deel van de Frieslandtrilogie: 'De revolutie van de Rinsema's'. Een wervelend muziektheaterspektakel in de buitenlucht, over de broers Thijs en Evert Rinsema, die in de jaren 1920 van Drachten korte tijd het centrum van de abstracte kunst maakten. Schrijver en regisseur van het stuk is Geert Lageveen, al vijftientig jaar een van de vaste makers van Orkater.

De voorstelling vindt plaats op een zandafgraving bij Nij Beets. Waarom die locatie?

"Omdat het echt een bijzondere plek is. Een heel abstract, door de mens kapot gemaakt landschap, met hoge zandbergen. Aan de ene kant zie je het bos, aan de andere kant een groene weide en daartussen zit je naar een heel ander stukje Friesland te kijken, dat er niet bij lijkt te horen. Maar dat heeft thematisch ook wel met de voorstelling te maken, waarin twee mensen centraal staan die ook echt anders waren dan de mensen om hen heen."

Geert Lageveen © Nichon Glerum

Kan je iets meer vertellen over het verhaal?

"Evert en Thijs Rinsema waren twee schoenmakers uit Drachten, die een korte periode een belangrijke rol hebben gespeeld in de internationale kunstwereld. Ze werkten sinds de lagere school in de schoenmakerij van hun vader, maar daarnaast hadden ze allebei artistieke ambities; Thijs schilderde en Evert schreef een soort poëzie, korte stukjes die hij 'volzinnen' noemde. Tijdens de Eerste Wereldoorlog raakte Evert bevriend met Theo van Doesburg, oprichter van De Stijl en een belangrijke schakel in het internationale kunstwezen. Thijs raakte op zijn beurt bevriend met Kurt Schwitters, een belangrijke kunstenaar binnen het dadaïsme. Zowel Van Doesburg als Schwitters kwamen naar Drachten, waar ze hun invloed een tijd hebben laten gelden. Een deel van het dorp werd zelfs helemaal in de primaire kleuren van De Stijl geschilderd en veel bewoners gingen mee in die vibe."

In jullie aankondiging lees ik: 'Ze zijn in de loop van de tijd in vergetelheid geraakt, deed hun werk er niet toe of is er iets anders aan de hand?' Er was vast iets anders aan de hand, hè?

"Heel lang is er door een selecte groep mensen, veelal mannen, bepaald wat belangrijke kunst was en wat niet. We komen er steeds meer achter dat er veel mensen uit die canon weggedrukt zijn, omdat ze vrouw waren, of van kleur, of laag opgeleid, of omdat ze niet in bepaalde prominente kunstenaarskringen rondhingen. Over de

gebroeders Rinsema werd vaak heel anekdotisch gesproken: 'Schoenmakers die kunst maken'. Alsof hun werk niet veel voorstelde. Terwijl ze heel belangrijk zijn geweest voor de kunst in een bepaalde periode. Ze waren hetzelfde lot beschoren als veel belangrijke vrouwelijke schilders en beeldhouwers, die doelbewust buiten de kunstgeschiedenis zijn gehouden. Daarom laten we het verhaal vertellen door een vrouw, geïnspireerd op de Friese kunstenaar Jeanne Bieruma Oosting, die veel tegenwerking heeft ondervonden in haar carrière."

Wie vertolkt haar rol?

"Renée Soutendijk. Ik vind het heel tof dat iemand van haar statuur gewoon naar Friesland komt om in een locatievoorstelling te spelen, wat ze nooit eerder heeft gedaan. Kurt Schwitters wordt gespeeld door Rosa da Silva, een nogal dadaïstische manier van rolopvatting, want hij was een man van twee meter. Maar ik denk dat ze die rol geweldig gaat spelen. Jip van den Dool kruipt in de huid van Theo van Doesburg, de gebroeders Rinsema worden gespeeld door twee jonge acteurs, Coen Brill en Jurriaan Bruinier. Daarnaast doet er een groep jonge amateurspelers mee, die worden begeleid door Jochem Stavenuiter van mimetheatergroep Bambie."

Orkater zou Orkater niet zijn als muziek geen groot aandeel zou hebben in de voorstelling.

"Klopt. Net als bij de eerste twee delen wordt de muziek weer gemaakt door Radek Fedyk, een van oorsprong Poolse componist. Hij beheerst veel verschillende stijlen, van jazz en ouder-

wetse marsen tot circusmuziek. Zijn muziek kan zowel melancholisch als opzweepend zijn. We laten de muziek in de voorstelling af en toe helemaal ontploffen, op een Kurt Weil-achtige manier. Je gaat echt referenties naar het grenzeloze dadaïsme horen, waarin alles mogelijk was. Dat bleek uiteindelijk voor niemand vol te houden, maar het heeft in korte tijd wel een enorme vrijheid opgeleverd. Die vrijheid nemen wij ook in de voorstelling; in beeld, muziek en taal."

Net als de Rinsema's kom jij ook uit Drachten. Heeft dit verhaal daardoor extra betekenis voor jou?

"Ja, zeker. Ik voel me op een bepaalde manier heel erg verwant met de broers. In de omgeving waarin ik opgroeide stonden kunst en cultuur ook niet in een hoog aanzien; dat ik als zoon van een politieagent wilde gaan acteren en schrijven was niet per se iets dat werd toegejuicht. Dus ja, deze voorstelling heeft wel een duidelijke link met mijn jeugd. Daarnaast zie ik ook een verband met de tijd waarin we leven. Het voelt alsof we net als toen in een soort tussentijd zitten, waarin mensen voelen dat we naar een nieuw systeem toe moeten, maar nog niet goed weten hoe. Het grote verschil is wel dat er destijds in Nederland best een grote waardering was voor kunst. Mensen dachten dat kunst kon helpen om een betere maatschappij te creëren. Dat is vandaag anders; er heerst nu, vanuit de politiek, een bepaalde minachting voor kunst. Dat raakt mij ongelooflijk; alsof de verbeelding er niet meer toe doet, alsof we er zonder zouden kunnen! Dat vind ik echt heel erg. En dat gaat in deze voorstelling zeker ook een weerklank vinden." ■

'DE REVOLUTIE VAN DE RINSEMA'S IS EEN COPRODUCTIE VAN ORKATER EN DE LAWEI EN ONDERDEEL VAN ARCADIA 2025. DE VOORSTELLING IS VAN 29 MEI T/M 6 JULI TE ZIEN BIJ EEN ZANDAFGRAVING IN NIJ BEETS. KIJK VOOR KAARTEN EN MEER INFORMATIE OP REVOLUTIEVANDERINSEMAS.NL OF SCAN DE QR-CODE.